06/10/2020

Ο Πρ. Παυλόπουλος για την “κληρονομιά” του Βυζαντίου

/ Επικαιρότητα

Η άμυνα μας είναι απέναντι στην άφρονη ηγεσία της Τουρκίας, που στην ουσία απειλεί τον ίδιο τον λαό της, με τη στάση της απέναντι στη δύση. Είμαστε υποχρεωμένοι να υπερασπιστούμε τον πολιτισμό μας και την δημοκρατία μας. Και πρέπει ο Ταγίπ Ερντογάν να πάρει το μάθημα του.

Στο “Ενοριακό Αρχονταρίκι” του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, ο Θεολόγος – Μουσικολόγος και Συγγραφέας κ. Ηλίας Λιαμής φιλοξένησε την Δευτέρα 5 Οκτωβρίου, στο Πνευματικό Κέντρο του Ναού, τον τ. Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας και Επίτιμο Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιο Παυλόπουλο, σε μία συζήτηση με θέμα «Η διαχρονική αξία του Βυζαντινού Πολιτισμού».

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε χωρίς την συμμετοχή κοινού και μεταδόθηκε

ζωντανά από το διαδίκτυο, μέσα από το κανάλι του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» στο YouTube.

Ο κ. Παυλόπουλος παρατήρησε στην αρχή της συζήτησης, ότι πολλές γενιές έζησαν με την ψευδαίσθηση, ότι το Βυζάντιο είναι μέρος του μεσαίωνα. Και για εμάς τους Έλληνες είναι μία ψευδαίσθηση εθνικά επώδυνη. Γιατί μας στέρησε, αιώνες ολόκληρους, την δυνατότητα να καταλάβουμε τι οφείλουμε στο Βυζάντιο και τι οφείλει, αντίστοιχα, το Βυζάντιο στην αρχαία Ελλάδα, η ώσμωση ανάμεσα στην αρχαία Ελλάδα και το Βυζάντιο.
‘

Έτσι, ο κ. Παυλόπουλος προχώρησε στη συνέχεια στην ανάδειξη δύο πραγμάτων τα οποία είναι θεμελιώδη για ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά ιδίως για εμάς τους Έλληνες.
«Το πρώτο είναι, ότι όχι μόνο το Βυζάντιο δεν είναι μέρος του μεσαίωνα, αλλά χωρίς το Βυζάντιο και τον Βυζαντινό Πολιτισμό, υπό την ευρεία του έννοια που περιλαμβάνει την παιδεία στο σύνολο της, το πνεύμα και την τέχνη, δεν θα είχαμε φτάσει στην Αναγέννηση. Ή θα είχαμε φτάσει πολύ αργότερα και με πολύ διαφορετική μορφή.

Το δεύτερο, είναι, ότι στο Βυζάντιο και τον πολιτισμό του, στην γραμματεία του, οφείλουμε ότι δημιουργήθηκε ο τρίτος πυλώνας του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, σε συνέχεια του πρώτου και του δεύτερου.»

Ο πρώτος πυλώνας είναι η Αρχαία Ελλάδα, το ελεύθερο ελληνικό πνεύμα, χωρίς το οποίο δεν θα υπήρχε ούτε η γνώση, ούτε η επιστήμη γενικότερα.

Ο δεύτερος είναι η θεσμική κληρονομιά της Αρχαίας Ρώμης στην οποία οφείλουμε την δομή του κράτους που έχουμε σήμερα. Η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, έχει τις ρίζες της στο κράτος της Αρχαίας Ρώμης. Όπως ακόμη η έννοια του δημοσίου συμφέροντος, που είναι σήμερα η κορωνίδα του κράτους – δικαίου και βεβαίως η νομοθεσία την οποία διαμόρφωσαν οι Ρωμαίοι.

Και ήρθε το Βυζάντιο, συνέχισε ο κ. Παυλόπουλος, και στηριζόμενο πάνω στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία και κάνοντας την μείξη με την διδασκαλία των μεγάλων Πατέρων, μας δημιουργεί τον τρίτο πυλώνα του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, που είναι η χριστιανική διδασκαλία.

Έκανε ιδιαίτερη αναφορά στο ξεπέρασμα της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα και τον Χριστιανισμό, που οφείλεται στους μεγάλους Πατέρες

της Εκκλησίας, όπως οι Νηπτικοί, αλλά και άλλους, όπως ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός.

Η συζήτηση συνεχίστηκε στην επιρροή που άσκησε το Βυζάντιο στον εμπλουτισμό του σημερινού Ευρωπαϊκού Νομικού Πολιτισμού, κυρίως σε θέματα αρχών και αξιών.

Όπως είπε ο κ. Παυλόπουλος, ο πολιτισμός γενικά είναι ανθρώπινο δημιούργημα και για να μπορέσει η κοινωνία να παραγάγει πολιτισμό, θα πρέπει να λειτουργεί σε όρους κοινωνικής ειρήνης.

«Κι εδώ έρχεται η αξία του νόμου. Ο νόμος και ιδιαίτερα ο δημοκρατικός νόμος και οι κανόνες δικαίου, απαιτούν ορισμένες αρχές και αξίες. Αν η νομοθεσία δεν έχει αρχές και αξίες, παύει να είναι νομοθεσία που εξυπηρετεί το κοινωνικό σύνολο και παύει να οδηγεί και στην δημιουργία πολιτισμού.
Άρα από τη φύση του το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν τα κοινωνικά σύνολα, έχουν έναν δικό τους νομικό πολιτισμό. Είναι ο πολιτισμός των αρχών και των αξιών που απορρέουν από τους κανόνες δικαίου οι οποίοι θεσπίζονται δημοκρατικά και οι οποίοι ταυτοχρόνως δίνουν το νόημα, του πως πρέπει να συμπεριφερόμαστε.»

Από αυτόν τον πολιτισμό, συνέχισε, οφείλουμε πάρα πολλά στο Βυζάντιο. Αυτό το οποίο πήρε το Βυζάντιο, ήταν ο νομικός πολιτισμός των Ρωμαίων. Η Ρώμη δημιούργησε την πρώτη πραγματική αυτοκρατορία, κανόνες λειτουργίας και κυρίως κανόνες διαμόρφωσης της κοινωνικής ζωής.

Όλη αυτήν την κληρονομιά και ιδίως το ιδιωτικό δίκαιο, την πήρε το Βυζάντιο. Ο Ιουστινιανός πήρε την Ρωμαϊκή νομοθεσία, τα επεξεργάστηκε, έκανε την πρώτη κωδικοποίηση και στην διαδρομή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με διαδοχικές κωδικοποιήσεις οι νόμοι προσαρμόστηκαν και τους βρήκε η Ευρώπη.

Το Βυζάντιο επομένως ήταν η οδός, μέσα από την οποία πέρασε ο νομικός πολιτισμός των Ρωμαίων, πέρασε στη Δύση μετά την Αναγέννηση και τον κληρονομήσαμε.
Αυτή η αλήθεια πρέπει να καταστεί σαφής, σημείωσε ο κ. Παυλόπουλος. Γιατί σήμερα αυτός ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός, που έχει αυτές τις ρίζες από την Αρχαία Ελλάδα, την Αρχαία Ρώμη και το Βυζάντιο, κινδυνεύει και βάλλεται.

Η πρώτη απειλή προέρχεται από εμάς τους ίδιους, που αφήνουμε ανυπεράσπιστο αυτόν τον πολιτισμό, τις αρχές και τις αξίες του, ή τις θεωρήσαμε δεδομένες ή παρωχημένες.
«Ακόμη και η πανδημία, μας γύρισε πίσω για να καταλάβουμε πόσες αρχές και

αξίες τις θεωρούσαμε παρωχημένες. Και τώρα τις συναντάμε εδώ μπροστά μας.
Καταλαβαίνουμε τι σημαίνει κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνικό κράτος, παρουσία του κράτους, παρουσία της κοινωνίας των πολιτών απέναντι στην πολιτική κοινωνία του κράτους.»

Ο δεύτερος εχθρός, προέρχεται από λαούς που δεν τους προκαλέσαμε, από τις ηγεσίες αυτών των λαών και κυρίως από την Τουρκία. Με αυτά που κάνει η ηγεσία της Τουρκίας και σε επίπεδο διεθνούς δικαίου, και σε επίπεδο πολιτισμού, όπως στην Αγία Σοφία και τη Μονή της Χώρας, βάλλει ευθέως εναντίον του πολιτισμού της Ευρώπης.
Δεν σέβεται το διεθνές δίκαιο, το Ευρωπαϊκό δίκαιο, τις αρχές και τις αξίες του διαλόγου των πολιτισμών, παρατήρησε ο κ. Παυλόπουλος. Οι πραγματικοί πολιτισμοί δεν συγκρούονται. Στην διαδρομή της ιστορίας, υπάρχουν συγκυρίες που τους κάνουν να κόβονται οι γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ τους. Ο διάλογος των πολιτισμών, που είναι η βάση της παγκόσμιας ειρήνης πρέπει να συνεχιστεί.

«Και ξαφνικά βρίσκεται μία Τουρκία υπό μία συγκεκριμένη ηγεσία, του Ταγίπ Ερντογάν. Αυτός ο άνθρωπος, στο όνομα του σουνιτικού φονταμενταλισμού, θέλει να επιβάλλει το πρότυπο μίας Τουρκίας η οποία είναι ισότιμος εταίρος και συνομιλητής, σε ότι αφορά τα ζητήματα της ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, με τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Ρωσία και την Ευρώπη.
Και θέλει, χρησιμοποιώντας τον σουνιτικό φονταμενταλισμό απέναντι στους Σιίτες που είναι βαθύτατα διχασμένοι, να δημιουργήσει μία κυριαρχία, επάνω στο Ισλάμ.
Και θέλει να αμφισβητήσει ευθέως τον πολιτισμό της Δύσης και διέβει τον ρουβίκωνα με όσα έκανε στην Αγία Σοφία και τη Μονή της Χώρας.»
Όπως τόνισε, ορισμένες φορές αισθάνθηκε ένα είδος οργής, όταν είδε την απάθεια, με την οποία η Ευρώπη αντιμετώπισε αυτήν την «εισβολή» στον ίδιο τον πολιτισμό της.

Η Αγία Σοφία συμβολίζει παγκόσμια τον τρίτο πυλώνα του κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού και την ιστορική αλήθεια κανένας δεν μπορεί να την παραγράψει. Το Βυζάντιο θεμελίωσε τον τρίτο πυλώνα και αυτόν θέλει να χτυπήσει ο Ερντογάν. Γιατί με δύο μόνο πυλώνες, δεν μπορεί να υπάρξει Ευρωπαϊκός Πολιτισμός.
Η ανατολή ήταν μεθυσμένη σε αιωνιότητα, συνέχισε. Κι εμείς οι Έλληνες, που δεν μεθύσαμε ποτέ από αιωνιότητα, γιατί έχουμε πλήρη συναίσθηση της προσκαιρότητας των εγκοσμίων, καλλιεργήσαμε την ελευθερία του πνεύματος, ως μέσο υπεράσπισης του Υιού του ανθρώπου και δικαίωσης της επί γης παρουσίας Του.
Αυτή είναι η πεμπτουσία του ανθρωπισμού. Όταν καταλαβαίνει κανείς την ανάγκη δημιουργίας του και όταν ακριβώς τείνει να γίνει ομοίωση του Δημιουργού του.

«Αυτό που εμείς κραδαίνουμε απέναντι στην ανατολή, είναι ο κλάδος ελαίας του διαλόγου, της συνδημιουργίας. Σεβόμαστε τον πολιτισμό του καθενός, τις ιδιαιτερότητες του Ισλάμ, αλλά αυτοί δεν σέβονται τις ιδιαιτερότητες μεταξύ τους.

Η άμυνα μας είναι απέναντι στην άφρονη ηγεσία της Τουρκίας, που στην ουσία απειλεί τον ίδιο τον λαό της, με τη στάση της απέναντι στη δύση.»

Είμαστε υποχρεωμένοι να υπερασπιστούμε τον πολιτισμό μας και την δημοκρατία μας, τόνισε ο κ. Παυλόπουλος. Και πρέπει ο Ταγίπ Ερντογάν να πάρει το μάθημα του.

Και σημείωσε, με αρκετό πόνο και αγωνία, όπως είπε χαρακτηριστικά, ότι δεν κινδυνεύουμε από επιθέσεις στυλ Ερντογάν ή άλλου. Κινδυνεύουμε, σε ότι αφορά τις αρχές και τις αξίες του πολιτισμού μας, και ιδίως σε ότι αφορά την ορθή λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, από την διάβρωση των πυλώνων της εκ των έσω.

Και η συζήτηση ολοκληρώθηκε με τον τ. Προέδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, να απευθύνεται προς τους νέους, αλλά και προς την Ευρώπη:

«Ζητώ από τη νέα γενιά, να μην χάσει το κουράγιο της, να έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό της. Να ξέρει ότι στο τέλος θα νικήσει, ότι μπορεί να επιβάλει τους κανόνες της δημοκρατίας και του πολιτισμού. Πρέπει να είναι απαιτητική απέναντι στο κράτος, αλλά πρέπει και να καταλάβει ότι η άσκηση των δικαιωμάτων έχει όρια. Πρέπει να αγαπάει τούτον τον τόπο. Η Ελλάδα είναι ένα μικρό σκάφος, αλλά έχει μια πανανθρώπινη αξία.

Όπως και η Ευρώπη πρέπει να καταλάβει, ότι έχει έναν πλανητικό ρόλο να

διαδραματίσει. Γι’ αυτό πρέπει να υπερασπιστεί τον πολιτισμό της. Ο πλανητικός ρόλος της Ευρώπης είναι η υπεράσπιση των αρχών και αξιών του τρίτου πυλώνα.»

Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς